

Diàleg

AVUI+
Des del 1976

CORPORACIÓ CATALANA
DE COMUNICACIÓ S.L.

ANTONI CAMBREDÓ, president executiu
JOAN ODINA, conseller delegat
CARLES FLO, director general
IVAN GRAU, director financer
ORIOL GALLISSÀ, director comercial
ALBERT VENGUT, director de màrqueting i subscripcions
JOAN SERRA, director de producció
PATRÍCIA TARRIDA, cap de distribució
QUICO DOMINGO, cap de sistemes

ELS FUTURS PERFECTES
ENS FAN POR

Ferran Sáez Mateu

Universitat Ramon Llull

EN SÍNTESI

‘Allò que interessa a la gent’

Pla i la policia

En una carta tramesa per Josep Pla a Joan Fuster el dia 20 de novembre de l'any 1965 podem llegir el següent: “Haver mantingut el poble rus en el més baix to de vida (han viscut com porcs durant mig segle) demostra només una cosa: que la policia que han format és excel·lent. L'avantatge que tindrem sempre els liberals sobre els comunistes és que nosaltres no acceptem la policia. No és una qüestió d'idees. Les idees són molt poca cosa. És una qüestió de pell, de fets”. Déu n'hi do! En tot cas, aquest breu fragment no és una *boutade* sinó tota una declaració de principis adreçada, no per casualitat, a Joan Fuster tot just quan aquest acabava d'enllestir la llarga introducció a l'*Obra completa* de Pla (amb un títol, per cert, una mica recargolat: *Notes per a una introducció a l'estudi de Josep Pla*). Tret del Mas Pla, la febrada del marxisme ja havia arribat llavors a tot arreu. Què volia dir, Pla, amb aquella frase tan punyent i desconcertant?

EL MÉS SORPRENENT, EN APARENÇA, és que si fa no fa en aquella mateixa època Pla comença a fer elogis hiperbòlics al Portugal del doctor Salazar, un règim autoritari i colonialista on regnava la més absoluta grisor cultural. Fuster, és clar, coneixia perfectament aquells comentaris, i no és difícil imaginar una expressió estupefacta en llegir allò de “nosaltres no acceptem la policia”. Però del règim del doctor Salazar, a Pla només li interessa una cosa: el seu control sobre les fluctuacions de la moneda. No oblidem que Pla i la seva generació sempre van establir una correlació estricta entre les circumstàncies socioeconòmiques de la República de Weimar i tota la Segona Guerra Mundial. Des de les coordenades conceptuals de Pla, fins i tot des de la seva experiència personal, Salazar no era un dictador sinó, justament, el mur de contenció que impedia l'adveniment d'una veritable dictadura, que ell identifica (cal dir que acomodaticiant) només amb Hitler o Stalin.

AQUEST ACLARIMENT ÉS IMPORTANT, però n'hi ha un altre encara més decisiu. Enmig dels intercanvis epistolars entre Pla i Fuster, aproximadament, Jean-Paul Sartre publica la *Critique de la raison dialectique*. No és el llibre més conegut del *maître à penser*, però sens dubte va marcar un punt d'inflexió en la deriva ideològica de la majoria d'intel·lectuals de l'època. Sartre afirma que el marxisme és l'únic camí a seguir, i afegeix que tota la resta de plantejaments polítics constitueixen, sense excepcions, “simples ideologies” (en el sentit pejoratiu que Marx dona a aquest mot). És així com Sartre –i, amb ell, tots els seus escolanets repartits per Europa– s'acosta primer al règim soviètic i posteriorment a la sinistra Xina de la Revolució Cultural, passant per la foto de l'Havana amb el Che Guevara.

AMB AQUESTES DUES POSTIL·LES NO PRETENEM pas disculpar els fervorosos càntics de Pla a règims tan imprementables com el de Salazar, però sí contextualitzar-los, perquè en cas contrari la frase que encapçala aquest article resultaria incomprendible. El gruix de la correspondència entre Josep Pla i Joan Fuster transcorre en plena Guerra Freda. En aquell moment, i en el si de de-

XAVIER PORRATA

“Ara l'Estat fa de policia de la nostra alimentació, dels cubells d'escombraries, de les talles de pantalons, dels pisos buits. Volen que siguem feliços. Com el mestre Pla, alguns tampoc no l'acceptem, aquesta policia”

terminats àmbits que freqüentava el mateix Fuster, la paraula “totalitarisme” feia nosa. Feia tanta nosa que tothom la bandejava, en la mesura que equiparava els deliris criminals de Hitler amb els deliris criminals del camarada Stalin. Això, naturalment, esmicolava el nucli argumentatiu dels plantejaments de Sartre i de la seva legió de seguidors.

PER AIXÒ, QUAN PLA AFIRMA que “l'avantatge que tindrem sempre els liberals sobre els comunistes és que nosaltres no acceptem la policia”, està posant sobre la taula una idea que, malgrat estar plantejada en forma d'estirabot verbal, caldria no perdre de vista en aquests temps que

corren. Hi ha plantejaments polítics que tendeixen inercialment a entendre l'Estat com un mecanisme de redempció de l'ésser humà, en comptes de constituir un simple mecanisme d'articulació dels interessos i de les necessitats dels ciutadans, tant individuals com col·lectives. La frase de Pla s'ha d'emmarcar justament en aquesta disjuntiva.

EL DEBAT QUE ENCETA L'AFIRMACIÓ DE PLA tenia un determinat significat a la dècada del 1960 i ara en té un altre de ben diferent. En tot cas, continua vigent. Òbviament, Pla no es refereix a la policia en tant que cos de seguretat, sinó a una concepció de l'Estat basada en les “reformes antropològiques”, en la transformació del gènere humà en un subjecte històric que encaixi amb l'esquema mental del totalitarisme. La formulació primitiva d'aquesta idea ja no és vigent, però la idea en si mateixa no ha desaparegut pas. Simplement, s'ha transformat. El guàrdia de la porra ara exerceix el sacerdoci de la correcció política amb la finalitat de redimir la naturalesa humana de les seves perilloses desviacions. Aquesta insistència en els futurs perfectes resulta significativa.

ARA L'ESTAT FA DE POLICIA de la nostra alimentació, dels cubells d'escombraries, de les talles de pantalons, dels pisos buits. Volen que siguem feliços. Com el mestre Pla, alguns tampoc no l'acceptem, aquesta policia. Els futurs perfectes ens fan por.

Marçal Sintès

Aquests dies ho hem llegit i sentit i ho continuarem llegint i sentint a bastament, i tampoc no és res nou. Parlo de la distinció entre el que en diuen *identitari* i *allò que interessa a la gent*. No conec ningú a qui les qüestions dites identitàries no li interessin, ho reconegui o no. Perquè afecten la vida dels homes i les dones. I els que ho neguen són persones a qui el català i el seu futur, per exemple, els fa nosa o els rellisca. La demagogia dels apologetes d'*allò que interessa a la gent* no s'atura aquí, però. Perquè la intenció de veritat és dictar què és *allò que interessa a la gent*, o sigui, imposar de què s'han d'ocupar els governants, la societat civil i l'opinió pública (i molt en especial de què no s'han d'ocupar). Ve aleshores quan amb tota solemnitat inclouen i exclouen assumptes. S'erigeixen, per la via populista d'*allò que interessa a la gent*, en els representants de la *veu del carrer*. Tot plegat resulta obvi i fins infantil. Tanmateix els funciona, atès que són tants els que, a casa nostra, es deixen colonitzar per aquesta mena d'idees i categories mentals més o menys elaborades, més o menys peregrines. Alguns realment seduïts i per pur mesellisme, altres perquè els són útils per al combat partidista. La distinció entre el que s'anomena *identitari* i *allò que interessa a la gent* constitueix, a més d'un artífici, un autèntic parany. I la prova és que es comença amb una actitud dimissionària i provinciana pel que fa a la llengua o la cultura i s'acaba arronsant les espatilles quan la manca d'inversió fa que els trens s'aturin i la llum se'n vagi. m.sintes@hotmail.com